

MİLLİ BAĞIMSIZ DENETİM ŞİRKETİ

Fazıl Ulusoy

Başkan Yardımcısı, İZSMMMMO Sosyal Etkinlikler ve Basın Yayın Kurulu, Türkiye, e-mail: ulusoyfazil@gmail.com

Özet

Türkiye’ de ve Dünyada bağımsız denetim fonksiyonlarını üst düzeyde yürütecek, başta Türkiye’ nin gelişen yurt dışı yatırım ve ortaklıkları olmak üzere, Türkiye’ nin iş hacminin yüksek olduğu ülkelerde görev üstlenecek, yurt içinde ve başta BRİCS ve benzeri uluslararası işbirlikler olmak üzere yeni ekonomik işbirliklerinin ortaya çıkardığı pazarlarda pay alacak milli bir bağımsız denetim şirketinin oluşturulması ihtiyacının ortaya çıktığı kanaatindeyiz. Türkiye için bu girişim, gerçekçi bir ihtiyacın tanımlanması, ekonomik yatırımların ve ticaretin güvenliğinin sağlanması, denetimde dijitalleşme ve hizmet ihracı alanında bir yenilik olarak görülmektedir. Bu alanda ki atılım ile Türkiye’de yüksek düzeyde uygulanan muhasebe ve denetim istihdamı milli bir örgütlenme ile uluslararası pazardan pay alması bu çalışmada değerlendirilmektedir.

Citation/Atf: ULUSOY, F. (2024). MİLLİ BAĞIMSIZ DENETİM ŞİRKETİ. İZMİR SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER DAYANIŞMA DERGİSİ. 7(2): 305-320

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Fazıl Ulusoy
E-mail: ulusoyfazil@gmail.com

Bu çalışma, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

1. Milli Bağımsız Denetim Şirketi Ge-reği

Türkiye’ de hali hazırda denetim işini başarı ile yapan yerli şirketlerimiz var. Ancak 100 civarında ki bu denetim şirketi dört büyük yabancı bağımsız denetim şirketinin iş hacminin çok altında bir potansiyel göstermektedir. Çünkü; Türkiye’ de ki denetim ülkemiz ve meslektaşlarımız aleyhine oligopol bir yapıdadır.

Ülkemizde başta büyük şirketler olmak üzere önemli sayıda şirket dört büyük bağımsız denetim şirketi (KPMG, Deloitte, E&Y ve PWC) tarafından denetlenmektedir. Toplam denetlenen Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşların (KAYİK) %42’sinin bu dört büyük bağımsız denetim şirketi tarafından denendiği tespit edilmiştir. Dört büyük bağımsız denetim şirketinin elde ettiği denetim gelirinin, toplam denetim gelirinin %80’i olduğu görülmektedir (Erdoğan ve Solak, 2016: 177). Bu pazarın yabancı denetim şirketleri tekelinde olması farklı parametreleri ile Türkiye’de mevcut meslek potansiyelini ikincil kılmaktadır.

Yabancı denetim şirketlerinin haksız rekabet ve diğer sayılabilecek hususlarda mevcut faaliyetleri öteden beri tartışılmaktadır.. Örneğin, mevzuat ile mali müşavirlere yasaklanan hususlar bahse alınan firmalar için uygulanmamıştır. Şöyle ki, 03.01.1990-20391 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’ in 30/h bendi; ” Ortaklık bürosu veya şirketlerin unvanlarında yabancı isim ve unvanlar kullanılmaz ” hükmünü düzenlemesine rağmen, bu yabancı denetim şirketlerinin, reklamlarını da açıkça yapmalarına göz yumulmuştur, bu şirketler korunmuştur. Konumuz elbette bu dört şirketin faaliyetleri değildir. Faaliyetlerine devam etmeleri de bizim bu makalemizin konusu değildir. Konu artık milli denetim şirketlerinin kurulması, TÜRMOB öncülüğünde geliştirilmesi ve devletimiz tarafından desteklenmesi gereğidir.

2. Big Four (Büyük Dörtlü) Olarak Bilinen Çok Uluslu Büyük Firmalar ve Haksız Kazanç Olayları

KPMG, merkezi Amstelveen, Hollanda’da bulunan ve çok uluslu bir vergi denetim ve danışmanlık firması.

PricewaterhouseCoopers, merkezi Londra, Birleşik Krallık’ta bulunan ve PwC markası altında ortaklıklar olarak faaliyet gösteren çok uluslu bir vergi denetim ve danışmanlık firması.

Ernst & Young (veya EY) dünya çapında yaklaşık olarak 140 ülkede faaliyet gösteren uluslararası bir denetim ve danışmanlık hizmetleri firmasıdır. Firma 1849 yılında İngiltere’de faaliyete başlamıştır.

Deloitte, (Londra, İngiltere) 150’ den fazla ülkede, 700 ofiste, çalışmakta olan 312,000 personeli ile dünyanın en büyük muhasebe, denetim, vergi ve yönetim danışmanlığı hizmeti sunan uluslararası firmalarından birisidir.

Bu firmaların denetim, vergi ve danışmanlık faaliyetleri ile başarılarını ve tecrübelerini görmemezlikten gelemeyiz. Ama ayı durum cumhuriyet öncesi ve sonrası ülkemizde yapılan muhasebe çalışmalarını açısından da geçerlidir. Bu konuda Prof. Dr. Oktay Güvemli çalışmaları dikkatle incelenmelidir. Orta Asya’ da ki devlet tecrübelerimiz, Sümerler ve Hititler başta olmak üzere Anadolu uygarlıklarından başlayarak, Osmanlı devlet tecrübesi ve ardından Cumhuriyet Devrimimizin getirdiği uygulamaları tarihsel mirasımız olarak değerlendirmeli ve buradan güç almalıyız.

Etikblog.com isimli internet sayfasında “Yolsuzluklar Tarihinde Kısa Bir Gezinti: Puslu İşler Atlası” başlığı ile sayfada yer alan makalenin bizi ilgilendiren kısmı aşağıdadır. Özetle diyeceğimiz şudur bu büyük dörtlülerin (yada dört büyükler) daha önce beş iken her an üçe düşebilecek bir çalkantı başlatabileceği riskidir.

“80'lere gelindiğinde, bu sefer de, Wall Street'in önemli yatırım bankalarından Drexel Burnham Lambert'in skandalları ve yolsuzlukları ortaya

çıkmağa başlamıştı. ABD'nin en büyük 5. yatırım bankası olan firma, piyasalarda yükselişiyse göze çarpıyordu, ta ki junk bond pazarında (yüksek riskli şirketlerin çıkardığı bono) illegal operasyonları ortaya çıkıncaya kadar. Sonuç çok çok acı oldu: Büyük Buhran'dan bu yana verilen en büyük ceza olan 650 milyon dolar tazminat...

ABD'nin en büyük atık yönetimi şirketlerinden Waste Management Inc. bilançosuna sahte bir şekilde olmayan 1,7 milyar dolarlık kârı ekleyerek tarihin en büyük şirket yolsuzluklarından birine imza atmış oldu. Şirketin kurucusu ve o dönemki CEO'su Dean L. Buntrock'un sorumlusu olduğu ve 1992-1997 yıllarını kapsayan yolsuzluk bilançosu, yeni CEO Maurice Meyers'ın şirket içinde yolsuzluk olduğundan şüphelenmesi ve ihbar hatları kurarak çalışanların konuşmasını sağlaması ile 2002'de ortaya çıkarılmıştı.

Yine ABD'de gerçekleşen ve tüm dünyada büyük bir çalkantı yaratan yolsuzluk olaylarından biri de Enron Skandalı olarak tarihte yerini aldı. ABD enerji sektörünün dev şirketlerinden Enron, 1999 yılı başında 20 dolar civarında olan hisse senedi fiyatlarını 90 dolara kadar yükseltmeyi başarmıştı. Enron'un başarısından şüphe etmeyen yatırımcılar bu şirketin piyasa değerini durmaksızın yükseltiyorlardı. Dünyanın en güçlü beş denetleme şirketinden birisi olan Arthur Andersen'in denetiminden geçen muhasebe raporlarında da yatırımcılara güven pompalanıyordu. Oysa gerçek durum hiç de düşünülmediği gibi değildi. Şirketin üst yöneticilerinin yaptıkları yolsuzluklar 74 milyar dolarlık bir zarar ortaya çıkarmıştı. Enron hisselerine sahip yatırımcıların paraları bir günde eridi. Emekliliği gelen çalışanlar ortada kaldı. Sonuçta Enron iflasını açıklamak zorunda kalırken, denetim firması Arthur Anderson piyasadan silindi. Enron, yalanlarına herkesi o kadar çok inandırmıştı ki, skandaldan önce Fortune dergisi, Enron'u tam 6 yıl üst üste Amerika'nın En İnovatif Şirketi seçmişti. ABD'nin en büyük ikinci telefon şirketi ve telekomünikasyon devi Worldcom da şirketin varlıklarını, yaptığı sahtekarlıklarla tam olarak 11 milyar dolar yüksek göstererek bir rekora imza atmıştı. 2002 yılında Enron'un hemen arkasından ortaya çıkan skandalın bilançosu da oldukça ağırdı. Yatırımcılar tam 180 milyar dolar zarar ederken, 30 bin kişi de işinden olmuştu. Şirket

içerisinde yer alan bir bölümün 3.8 milyar dolarlık hesap açığını devlete ihbar etmesiyle ortaya çıkan yolsuzluk sonucunda şirketin CEO'su Bernie Ebbers tam 25 yıl hapse mahkum oldu.

YOLSUZLUK KÜRESEL KRİZ ÇIKARIR MI?

2003 yılında ise Mortgage-Finans devi Freddie Mac 5 milyar dolarlık kazancı konusunda yanlış beyanda bulunarak şirket yolsuzlukları tarihine geçmişti. Yanlış beyanda bulunan ve geliri olduğundan düşük gösteren yöneticiler bir SEC (U.S. Securities and Exchange Commission, borsa firmalarını denetleyen ve düzenleyen kamu kurumu) soruşturmasında radara yakalanmışlardı. Sonuç olarak 125 milyon dolar ceza ve yöneticilerin kovulması ile başlayan bir süreç yaşandı. İşin ilginç yanı, aynı sektörden Fannie Mae'nin skandaldan bir yıl sonra benzer yolsuzluklarının ortaya çıkması olmuştu.

Yine ABD menşeli güvenlik sistemleri şirketi Tyco'nun CEO'su Dennis Kozlowski ve CFO'su Mark Swartz şirketten tam 150 milyon dolar çalmışlardı. 2005 yılında ortaya çıkan skandal sonucunda iki kafadar, şirketin gelirlerini 500 milyon dolar şişirme suçundan hapsi boylamışlardı. Bunun sonucu Tyco'ya, yatırımcılarına verdiği 2 milyar dolarlık zararın tazmini olarak geri dönmüş oldu. İşin komik tarafı, skandal ortaya çıkmadan önce şirketin CEO'su Kozlowski, eşine Sardunya adasında tam 2 milyon dolarlık bir doğum günü partisi düzenlemiş ve bununla gündeme gelmişti.

Dünya ekonomisini vuran 2008 krizinin en büyük etkenlerinden biri olarak gösterilen Lehman Brothers Skandalı da yolsuzluk tarihinin mihenk taşlarından biri olarak kabul ediliyor. Son derece yüksek notlar alan, fakat aslında değeri çok da yüksek olmayan CDS kağıtlarını piyasaya dağıtan şirketin çöküşü de korkunç oldu. Kendisiyle birlikte tüm Amerikan ekonomisini de iflasa götüren Lehman Brothers tarihin en büyük iflasını yaşadı. Delil eksikliği sebebiyle SEC tarafından soruşturmaya uğramayan şirket krizden 1 yıl önce Fortune dergisi tarafından en güvenli banka seçilmişti.

2008 yolsuzlukların ortaya çıkması açısından hareketli ve bereketli bir yıl oldu. Aynı yıl, bilinen en önemli Hedge Fon yolsuzluklarından biri

olan Madoff Skandalı patlamıştı. New York finans piyasasının tanınmış isimlerinden biri olan Bernard "Bernie" Madoff söz konusu çevrelerin en güvendiği isimlerden biriydi o tarihe kadar. 2008 Krizi Madoff'un şirketinin aslında Ponzi Oyunu (Saadet Zinciri) ile yatırımcıları dolandırdığını ortaya çıkarmış oldu. Madoff, 50 yıllık itibarı ile topladığı paraları hedge fonlarda değerlendiriyormuş gibi yaparak aslında bir saadet zinciri kurmuştu. Hedge fonların denetlenememesi sebebiyle Madoff da yatırımlarını hedge fonlarda tuttuğuna herkesi inandırmayı başarmıştı. Aslında yatırım yapmıyor ya da risk almıyor tersine yeni gelenlerden aldığı parayı eskilere kâr payı olarak dağıtıyordu. Madoff'un oyunu çok uzun süren, çok geniş alanlara ulaşan ve tarihteki benzer zincirlerden çok daha derin etkileyen, 50 milyar doları aşan gerçekten oldukça ekstrem bir durumdu. Sonuç mu? Madoff tam 150 yıl hapse mahkum edildi..."

3. Yeni Trend Avrasya Ekonomisine Yönelimde Milli Bağımsız Denetim Girişimi

Dünya ekonomisinin ağırlığının Avrasya' da olduğu artık tartışma götürmez bir olgu olarak akademik kabul görmüştür. Bir eksen kayması olarak değerlendirilen yeni yapıya gerek devlet yetkilileri nezdinde gerek ülkelerin ortak amaçları doğrultusunda yönetim doğmuştur. Bu yeni eksende gelişmekte olan ekonomilere daha fazla 'temsil ve söz hakkı verilmesini sağlamak' amacı kıymet bulmuş, Türkiye de üyelik için başvurmuştur.

Türkiye' nin AB kapısında yıllardır Oyala ve itibarsızlaştırma politikaları, küreselleşme adı altında batı merkezlerine bağımlı bir tüketim toplumu olduğumuz gerçeği toplum ve devlet nezdinde kabul görmektedir. Tabi ki devlet aklından beklenen bunu kabul edip üzülmeye değil çare çözüm geliştirmesidir. Ve nitekim hem siyasi hem ekonomik düzlemde bu dönüşümün sancılarını ve kararsızlıklarını yaşıyoruz. Türkiye BRICS üyeliğini kendisi açıklamıyor, Rusya açıklıyor.

Konunun uzmanları, BRICS üyeliğinin, Türkiye'ye dünyanın en büyük gelişen pazar-

larından bazılarını içeren geniş ve dinamik bir ekonomik bloka daha fazla erişim fırsatı sağlayabileceğini, bunun da Türk ihracatçıları için avantajlar yaratabileceğini belirtiyor. Gelişen ticaret, karşılıklı yatırımlar, çifte vergilendirmeyi engelleme anlaşmaları ve üyeliğin getireceği diğer yeni ödeme sistemleri ve diğer yenilikler aynı zamanda yeni denetim alanları oluşturuyor. Belki ülkelerin muhasebe örgütlerinin işbirlikleri de gelişecektir. Tabi ki Türkiye'nin bu büyük potansiyel pazardan pay almasına yönelik hazırlıkları yapması, Ar-ge çalışmaları, yazılım, muhasebe ve denetim standartları vd. konularda üst kurum ve kurulların çalışmalarına ihtiyaç görülmektedir.

Milli bağımsız denetim şirketinin BRICS dışında bir alanı da tabi ki Türk Dünyası bazlı uluslararasılaşma süreci olacaktır. Bu makalenin içeriği ve amacına katkı sağlayacak diğer önemli husus da "Bakü'de düzenlenen Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu'nun kararına göre 34 harflik yeni alfabe Türk dünyasının alfabesi kabul edildi" şeklinde oluşan yeni bir gelişimdir.

Haber içeriği;

"Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada "Çalışmanın neticesinde, 34 harften oluşan Ortak Türk Alfabesi önerisi üzerinde uzlaşılmıştır. Her harf, Türk dillerinde bulunan farklı fonemleri temsil etmektedir" denildi. İlk olarak 1991'de bilim insanları tarafından önerilen Latin tabanlı Ortak Türk Alfabesi projesinin kapsamlı şekilde gözden geçirildiği toplantıda komisyon detaylı tartışmalar yürüttü ve geliştirilmesi gereken hususlara ilişkin gerekli tespitleri yaptı. Buna göre 34 harften oluşan Ortak Türk Alfabesi önerisi üzerinde uzlaşıldı. Yeni alfabede Türkiye'de kullanılmayan beş harf (Ä-Ñ-Ŭ-Q-X) yer alıyor.

Açıklamada, "Bu toplantının başarıyla sonuçlanması tarihî bir anı temsil etmektedir. Ortak Türk Alfabesi'nin geliştirilmesi, Türk halkları arasında karşılıklı anlayış ve iş birliğini teşvik ederken, onların dilsel mirasını da korumaktadır" ifadeleri yer aldı."

Anlaşılan o ki belirli bir süre sonra kiril alfabesi dışında bu ülkelerde latin alfabesine

geçilecektir. İsteyen ülke belirlenen bu 34 harften kendi ihtiyacı olanı alacaktır. Bu ne demek oluyor? Latin alfabesi ile Türk dünyasında yer alan ülkeler ve vatandaşları iletişimini arttıracaktır. Okunan yazılar anlaşılacak, iletişim gelişecek ve belirli bir süre sonra farklı lehçeler de birbirini daha iyi anlar hale gelecektir.

Bir diğer gelişme 2024 yılında Türk Devletleri Teşkilatının, 2-3 Mayıs'ta Bakü'de Türk Devletleri Ekonomik Forumu düzenlemesidir.

Forum, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Gelişimi Ajansı (KOBİA), Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), Yazılım Sanayicileri Derneği (YASAD), Organize Sanayi Bölgesi (OSTİM) ve Türk Dünyası Tarım Birliği (TDTB) işbirliğiyle, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Kulüpler Birliği Derneği (KOBİSKA) ve Azerbaycan Franchise Derneği'nin (AFA) ortak organizasyonu ile gerçekleştirilmiştir.

Türk devletleri arasında ilk defa düzenlenen etkinlik, bu ülkeler arasındaki mevcut pazar ve yatırım fırsatlarını incelemeyi, markaların uluslararası alana entegrasyonunu, şirketler arası ticari ilişkilerin geliştirilmesini, yabancı yatırımcıların ve şirketlerin çekilmesini desteklemeyi ve Türk dili konuşan ülkeler arasındaki ilişkileri güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Yatırımcılar, iş insanları, küresel şirket sahipleri, dernek liderleri, kamu kuruluşları, bankalar ve ağ gruplarının katıldığı forum, ilerleyen aşamalarda 7 farklı ülkede düzenlenecektir. Türkiye, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Macaristan ve Kuzey Kıbrıs gibi ülkelerde planlanan etkinlik, Türk devletleri arasında önemli ekonomik ilişkilerin oluşmasına ve iş ortamının şekillenmesine katkıda bulunacaktır.

Forumda Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Kuveyt, Japonya, Katar, Rusya ve Mısır gibi ülkelere de yatırımcıların katılımı planlanmaktadır.

Forumda, "Türk dili konuşulan ülkeler arasında ekonomik işbirliği ve küresel ekonomiye etkisi", "İpek Yolu'nun Rotası: Çin'den mi Hindistan'dan mı Geçmeli?" Azerbaycan'ın Serbest Ekonomi Bölgesinin rolü",

"Türk kadınının rolü: Kadın girişimciliğinin geliştirilmesi" ve "Türk dili konuşan ülkelerde ekonomik işbirliği: Markalaşma ve Franchise" başlıklı paneller düzenlenmiştir. Her panelde, çeşitli devlet kurumlarının üst düzey temsilcileri, yatırımcılar ve yabancı ülkelere gelen konuşmacılar yer almıştır.

Türkiye'nin diğer Türk devletleri ile her geçen gün sağlıklı işbirlikleri gelişmektedir. Bu işbirliği bölge ülkelerinin çıkarlarını tehdit etmeden, herkesin kazanacağı bir incelikle yürütüldüğü gözlenmektedir. Ve doğrudur kanaatimize göre. Bizi ilgilendiren tarafı ticaret varsa, vergi, muhasebe ve denetim de vardır. Bu gelişme bize yine milli bağımsız denetim şirketi ışığını yakmaktadır.

4.Yedinci Büyük Denetim Şirketi Türk Bağımsız Denetim Şirketi Olabilir

17.Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu 18-22 Eylül 2019 tarihleri arasında Seferihisar'da gerçekleştirildi.

İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının ev sahipliğinde yapılan, Bilim ve Düzenleme Kurulu tarafından ana teması "Finansal Raporlamaya Değer Katmak" olarak belirlenen sempozyum katılımcılarından birisi de Eski Devlet Bakanı ve TÜRMOB Genel Başkanı Masum Türker idi. Sayın Türker ile sempozyum oturumları sonrasında meslektaşlar kendi aralarında güncel konular üzerine fikir alışverişini yaparken, İzmir Odası adına röportaj yaptık bu makale konusunda kendisine soru sordumuzda yakın bir zamanda Gülçin Üstüntaş ve Dursun Ali Yaz ile röportaj yaptığını orada da bu konuyu etraflıca açıkladığını belirtti. Konu ile ilgili ayrıntıyı merak eden okuyucu kaynak kısmında uzantısını verdiğimiz Accounting and Financial History Research Journal 2019/July (17); (152 – 176) dergisinde yayımlanan TÜRK MUHASEBE ÖRGÜTLENMESİNİN ÖNCÜLERİNDEN: DR. MASUM TÜRKER İLE SÖYLEŞİ başlıklı söyleşiye ulaşabilir. Bu söyleşide Masum Türker'in ifadeleri şöyledir.

"Meslek yasası çıktığında, Bağımsız Denetim Derneği olarak SPK'dan yetki alan meslektaşlara bağımsız denetim yetkisi veriyorduk. Meslek

yasası çıktıktan sonra dernek üyeliği için aradığımız şartların değiştirilmesini savunmaya başladık. 1992 yılında TÜRMOB yönetimine gelince, SPK'nun yetki verme kuralları içine aranan tecrübe şartı yanı sıra SMMM veya YMM olma şartının gerekliliği mücadelesini yürütmeye başladık ve bu konuda başarılı olduk. Milletvekili olarak görev yaptığım süreçte, 1999 yılında SPK Kanunu'nda bağımsız denetçilerin SMMM veya YMM olma şartının yer almasını bürokrasinin muhalefetine rağmen yer almasını sağladım. Bu düzenleme daha sonra Türk Ticaret Kanunu'nda, ardından şu anda yetkilendirmeyi elinde bulduran Kamu Gözetim Kurulu'nun mevzuatına da yansdı. Ben parlamentodan ayrıldıktan sonra Sermaye Piyasası Kurulu, çok defa yaptığı teşebbüslerle mali müşavir ve yeminli mali müşavir olma şartını kaldırmaya çalıştı. Ancak Meclisten geçiremedi. En son Kamu Gözetim Kurumu kurulunca, bu Kurum da iki kere teşebbüs etti ancak mali müşavir ve yeminli mali müşavir olma şartını kaldırtamadılar. Aslında onların hayali bu şart kalkınca belgeyi kendi verecekler ve denetçilerin meslek örgütüyle bağı kesilecek. Bu konuda şu anda TÜRMOB'un bir hatası var. O hatası da şu, bağımsız denetimi organize eden bir örgütlenmeye gitmiyor. Gitmediği için saha boş kalıyor. Bu örgütlenme nasıl olacak? TÜRMOB yöneticilerinden oluşan bağımsız denetim merkezi kurulup TÜRMOB faaliyetlerinin bağımsız denetimle ilgili olanlarını ayrı bir servis adı altında izleyerek ve bir nevi ihtisas haline getirmelidir. Bu yapılmadığı için, muhasebe mesleği de her an tehlike altındadır.

Fransa'da şöyledir, yerli şirketleri korumak için belli eşiği geçen şirketlerin işini bana veriyor ama diyor ki, yanına küçük bir firmayı örneğin Dursun Ali Yaz'ın firmasını da al. Böylece Dursun Ali Yaz'ın da gelişmesini sağlıyor. Çin'deki sistemi ise yeni öğrendim. Çin'de 50, 60, 100 muhasebeciyi bir araya getiriyor. Onlara muhasebe denetim şirketi kurduruyor. Ve devlet onlara iş veriyor. Şu anda Çin'deki ilk dördün arasına Çinli şirketler girmeye başlamış. Yani bizim bildiğimiz şirketlerin sayısı artıyor, yani mesela ilk beşler, ilk altılar diyorlar ya, artık bunların arasında bir iki tane Çin kökenli muhasebe firması da bulunuyor. Türkiye'de

de bu işin yapılması gerekir. Aslında Türkiye bu işe benzer bir işi yaptı, ne zaman yaptı? Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında sermaye birikimini sağlamak için müteahhitleri üretti, müteahhitleri besledi, müteahhitlere iş verdi ve o müteahhitler, sonradan çıkıp kendileri yeni işler yaparken artık kendi güçleriyle, devletin işlerinden kazandıkları tecrübeyle iş yapmaya başladılar. Yani bugün müteahhitlik sisteminin temeli Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında devlete yapılan işlerden kaynaklanıyor."

Mesleğimizin tecrübeli öncülerinden Masum Türker' in gayet net bir şekilde bahsettiği 7.olarak bir Türk denetim şirketinin oluşturulmasıdır. Burada bir boşluk olduğu, TÜRMOB' un burada hatalı olarak bağımsız denetimi organize etmedi tespit ediliyor. Ayrıca cumhuriyetin ilk yıllarında olduğu gibi Türkiye'nin milli menfaatleri ve devlet kuruluşları ile işbirliğinde yerli meslek mensupları temelinde örgütlenme ihtiyacı karşılanmalıdır.

4.1.Bağımsız Denetim Ruhsatı Almış, Meslekte Tecrübe ve Birikimi Olan Meslektaşlarımızın Bağımsız Denetime Katkısının Sağlanması

Son günlerde vergi denetimlerinin arttığına, vergi dairelerinin sürekli izahatlar istediğine, firmalara yüksek vergi tarhiyat ve cezaları uyguladığı, üç bin görevli vergi müfettişi nezdinde vergi riski yüksek olduğu düşünülen farklı sektörlere ani denetimler düzenlediği görülmektedir.

TÜRMOB, meslektaşlar, KGGK, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve milli denetim şirketleri birlikte vergi bilincinin gelişmesi ve optimum vergi oranlarının da katkısı ile adil bir vergi sisteminin oluşması sağlanmalıdır. Burada Milli Denetim Şirketi aracılığı ile bir milat açılmalı vergi muhasebe denetim sistemi köklü bir reforma kavuşturulmalıdır.

Milli denetim şirketinde görev yapan iyi okullardan mezun, yüksek becerili, dijital dünyaya hakim, yazılıma yatkın, yabancı dil bilen gençler istihdam edilmelidir. Bu gençler meslek hukuku ve diğer mesleki bilgi düzeyinde sadece teknik konularda

yüksek bir kaliteyi temsil eden yetenekleri meslektaş olmaları yanında işin içinden gelmiş devlet-işveren-meslektaş üçgeninde dengeyi sağlayacak meslek etiğine sahip kişilerden seçilmelidir.

Ancak burada önemli bir nokta, atıl vaziyette duran yıllardır meslekte tecrübe kazanmış bağımsız denetim ruhsatı sahibi meslektaşlarımızın tecrübesinin bu şirket aracılığı ile ekonomiye kazandırılmasıdır. Bu can alıcı bir noktadır. Bağımsız denetime kayan bu tecrübeli insan birikimi muhasebe bürolarında ve bağımsız çalışan meslektaşlara bu alanda yer açmış olacaktır.

Özet olarak, milli denetim şirketi; yetenekli gençler ile tecrübeli meslektaşları yeni vergi-muhasebe ve denetim ruhuyla birleştirecektir. Bunu devlet desteği ve işbirliği ile yapacak ve adil bir vergi sistemi ile vergi bilinci ve devletin alması gereken vergi tahsilatının yapılmasını sağlayacaktır. Yıllardır, aflar, yapılandırmalar, karmaşık teşvik sistemi ile bozulmuş vergi ve muhasebe sisteminin de düzeltilmesi için manivela olacaktır.

Burada üstünde durulması gereken bir konuda; Türkiye ve dünyanın başka ülkelerinde bu işte deneyim kazanmış üst düzey meslektaşların transfer edilerek vatana göreve davet edilmesidir. Gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında bu dört büyük firmada yöneticilik yapanlar başta olmak üzere meslekte zirvede olan bağımsız denetçilerin, bu milli bir dava haline dönüşecek olan milli denetim şirketine yönetici ve gerekirse ortak olarak göreve çağırılmalıdır.

Ayrıca denetim şirketlerinde sermayenin en az % 75 oranında denetçinin koyması gereği de hem doğru ve zorunlu olması sebebi ile dikkate alınması gereken bir konudur. Bu hususta başlangıçta devlet vergi kredi desteği sağlanabilir.

Meslek camiasında tartışılan bir diğer konuda, KGK Türkiye’ye yerleşik olma şartı getirildi. Meslek camiasının vatandaş olma şartı konulması yönünde. Denetimde millileşme buralardan başlamalıdır.

Bir diğer konuda SPK’nda KGK geçilirken

bağımsız denetim ruhsatı vermede yaşanan karmaşa. Bu konunun da bir çözüme kavuşturulması ve mesleki kalitenin bağımsız denetimde bu işlerle birlikte yürütülmesi gerekmektedir.

4.2.TÜRMOB Üyesi Her Meslektaşımıza Bu Şirkete Ortak Olma Hakkı Verilmesi

Türkiye’de Yerli oluşumlara başarılı örneklerini sıralayabiliriz: OYAK, TOGG, TİRE SÜT, LUCA vb birçok örnek sayılabilir. Bu minvalde kurulacak milli bağımsız denetim şirketine her meslektaş ortak olabilmelidir. Buna göre sermaye payı ve sermaye belirlenmelidir. Her meslektaşın çok zorlanmadan alabileceği minimum bir pay belirlenebilir. Amaç meslektaşın bu şirkete sahip çıkmasını sağlamak ve ilerde buradan temettü elde etmesidir. Bu iş aynı zamanda hizmet akti ile yada serbest çalışan meslektaşlarımız için ikinci bir emeklilik yatırımı olarak projelendirilmelidir.

Bu milli denetim şirketinin büyük ortağı TÜRMOB olmalıdır. Sonra Türkiye’de bununun bütün meslek odaları ortak olmalıdır. Tüm meslektaşlara açık ortaklık çağrısı ile meslektaşların da katılımı ile bu büyük iş için bütün kaynaklar en etkin ve verimli şekilde kullanıma hazırlanmış olacaktır. Böylelikle, beşeri, sosyal ve sermaye birikiminin bütünleştiği bir proje olacağı öngörülmektedir.

4.3.Yerli Bağımsız Denetim Şirketinde Alt Yapı Hazırlığında TÜRMOB’un Luca Deneyimi

Luca, TÜRMOB’un en büyük başarılarından birisidir. Hali hazırda Luca Denetim faaliyettedir. Luca Denetim kendi broşüründe kısaca aşağıda ki gibi tanımlamıştır.

“LUCA DENETİM programı, denetim süresince yapılan tüm çalışmalarını içerisinde bir bütün halinde barındıran ve yapılan işlemlerin takibini sağlayan bir uygulamadır.

LUCA DENETİM yazılımının içerdiği bölümler kısaca aşağıdaki gibidir.

1. Müşteri tanımları Denetim işlemine konu olacak müşteri tanımları gerçekleştirilmektedir.

2. Kullanıcı ve Rol Tanımları

LUCA DENETİM programını kullanan her denetçinin bir kullanıcı adı ve ünvanı bulunmalıdır. Her kullanıcı kendisine verilen yetkiler çerçevesinde denetim yapabilmektedir.

3. Müşteri Kabul Politikası Denetim şirketi müşteri ile anlaşmadan önce standartlarda gerekli görülen hususları değerlendirmek zorundadır. Bu bölümde müşteri kabule yönelik sorular, kabul/red işlemleri bulunmaktadır.

4. Denetim Dosyası Denetim yapılacak her farklı dönem için bir denetim dosyası oluşturulmakta ve bilgiler bu dosya içerisinde saklanmaktadır. Bu bölümde kısaca aşağıdaki işlemler yapılmaktadır.

- Müşteri Seçimi,
- Dönem Seçimi,
- Denetim Tipinin Seçimi,
- Denetim Takımı ile Takım İçi Yetkilerin Tanımı

5. Ana Ekran

6. Ön Çalışma ve Planlama

Bu bölümde denetim içerisinde gerçekleştirilecek ön çalışma ile planlama işlemleri gerçekleştirilmektedir.

7. Risk Anketi

Luca denetim içerisinde, denetçilerin denetimde kullanacakları riskleri tespit etmeye yardımcı Risk Anketi uygulaması bulunmaktadır. Bu anket ile riskler belirlenip denetime dahil edilmektedir.

8. Risk Değerlendirme

Risk anketi sonucu denetime dahil edilen riskler, doğal risk açısından skorlanmakta, iddialar ve hesap ilişkileri belirlenmektedir. Bu bölümde riske yönelik olarak kontrol testleri ve maddi doğruluk testlerinin kullanımına karar verilmektedir.

9. Kontrol Testleri

Bu bölümde risklere yönelik olarak uygulanmasına karar verilen kontrol testleri yanıtlanmakta ve elde edilen sonuçlar dikkate alınarak, risklere yönelik kontrol riski skorlanmaktadır. Böylece önemli yanlışlık risklerine yönelik skorlar tespit edilmektedir.

10. Riske Karşılık Verme - Maddi Doğruluk Testleri

Bu bölümde Luca muhasebe programından otomatik olarak aktarılan veriler üzerinden işlem yapılmaktadır. Çalışma mizanı ve mali tablolar veriler üzerinden otomatik olarak oluşturulmaktadır. Maddi doğruluk testleri bölümünde risk anketi, risk değerlendirme, kontrol testleri bölümünde belirlenen hususlara göre uygulanması gereken maddi doğruluk testleri dikkate alınmakta ayrıca TFRS standartlarına yönelik işlemler yapılmaktadır.

11. Raporlama

Bu bölümde raporlamaya yönelik olarak bilanço sonrası olaylar, işletmenin sürekliliği gibi konular değerlendirilmekte, görüş oluşturulmakta, kalite kontrole yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. "

Tabi ki milli denetim şirketinin uluslararası şirketleri denetleyebilmesi için bu program yeterli olmayabilir ama istenilen düzeyde bir yazılım haline getirilebilir. Luca kendisini bu yönde ispatlamış bir yazılım firmasıdır. Ayrıca Luca da Türkiye' de yetmediği yerde yurt dışından hizmet alarak rakiplerine göre kendisini öne geçirebilecek yazılım geliştirebilir. Türkiye' de dijitalleşme konusunda Dünya' da önde gelen ülkelerinden olduğu gerçeğini de göze alırsak bu noktada çok avantajlı olduğumuz açıktır.

4.4.2024 TTK'ya Göre Bağımsız Denetime Tabi Şirketler ve KAYİK'ler İle Bağımsız Denetime İhtiyaç Artmaktadır

2024 yılında bağımsız denetime tabi şirketler ile ilgili 6 Nisan 2024 tarihinde 32512 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 8313 Cumhurbaşkanlığı Kararına göre değişiklikler aşağıda ki gibidir.

"6/4/2024 tarihli ve 32512 Sayılı Resmi Gazete'de "Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı: 8313)" yayımlandı.

Hatırlanacağı üzere, hangi şirketlerin bağımsız denetime tabi olacağına ilişkin ölçütler ilk kez 23 Ocak 2013 tarihli R.G'de yayımlanan 2012/4213 sayılı Karar ile belirlenmiş ve bu ölçütler 2014,

2015, 2016, 2018 ve 2022 yıllarında yeniden belirlenmiştir.

Bu Karar ile söz konusu ölçütler **1.1.2024** tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, aşağıdaki şekilde bir kez daha belirlenmiştir.

1) Bağımsız denetime tabi olmanın genel ölçütleri

Sirkülerin devamında belirttiğimiz şirketler dışında kalan ve aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşan şirketler bağımsız denetime tabidir.

- Aktif toplamı **150 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Kararda 75 milyon ve üstü Türk Lirası idi)
- Yıllık net satış hasılatı **300 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Kararda 150 milyon ve üstü Türk Lirası idi)
- Çalışan sayısı **150 kişi**. (Bir önceki Kararda da 150 ve üstü idi)

2) Herhangi bir ölçüte bağlı olmaksızın bağımsız denetime tabi şirketler

Bu Karara ekli ve aşağıda yer verdiğimiz (I) sayılı listede belirtilen şirketler herhangi bir ölçüte bağlı olmaksızın bağımsız denetime tabidir.

Bu Karar ile anılan listenin 6 ncı sırası değiştirilmiş ve aynı listeye 7, 8 ve 9 uncu sıralar eklenmiştir.

3) Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen ancak SPK kapsamında halka açık sayılan şirketler

Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen ancak SPK kapsamında halka açık sayılan ve aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşan şirketler bağımsız denetime tabidir.

- Aktif toplamı **30 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Karar ile aynı, değişiklik yapılmamıştır.)
- Yıllık net satış hasılatı **40 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Karar ile aynı, değişiklik yapılmamıştır.)
- Çalışan sayısı **50 kişi**. (Bir önceki Karar ile aynı, değişiklik yapılmamıştır.)

4) Ekli (II) sayılı listede belirtilen şirketler

Bu Karara ekli ve aşağıda yer verdiğimiz (II) sayılı listede belirtilen şirketlerden, aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşanlar bağımsız denetime tabidir.

- Aktif toplamı **60 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Karar ile aynı, değişiklik yapılmamıştır.)
- Yıllık net satış hasılatı **80 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Karar ile aynı, değişiklik yapılmamıştır.)
- Çalışan sayısı **100 kişi**. (Bir önceki Karar ile aynı, değişiklik yapılmamıştır.)

5) Bağımsız denetim kapsamında olmayan şirketler

Aşağıdaki şirketler bu Kararın kapsamı dışındadır:

a) Ekli (I) sayılı listenin **1 ilâ 8 inci sırası kapsamında yer alanlar hariç** olmak üzere, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna tabi şirketler.

b) Ekli (I) sayılı listede belirtilenler ile ekli (II) sayılı listenin **3 üncü sırasında** belirtilen şirketler hariç olmak üzere sermayesinin en az yüzde 50'si devlete, il özel idarelerine, kanunla kurulmuş vakıflara ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına **doğrudan veya dolaylı olarak** ait olan şirketler.

c) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanununun geçici 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında tasfiyelerine karar verilen ve tasfiye süreci Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından atanan tasfiye komisyonlarınca yürütülen tasarruf finansman şirketleri.

6) Diğer hususlar

Eşik değerleri aştığı için bağımsız denetime tabi şirket, art arda iki hesap döneminde üç ölçütten en az ikisine ait **eşik değerlerin altında kaldığı** ya da bir hesap döneminde bu ölçütlerden en az ikisine ait eşik değerlerin yüzde 20 veya daha fazla oranda altında kaldığı takdirde müteakip hesap döneminden itibaren

bağımsız denetim kapsamından çıkar.

Eşik değerlerin aşılıp aşılmadığının belirlenmesinde; aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı bakımından şirketin tabi olduğu mevzuat uyarınca hazırlanmış olan son iki yıla ait finansal tablolar, çalışan sayısı bakımından ise son iki yıla ait ortalama çalışan sayısı esas alınır.

Eşik değerlerin aşılıp aşılmadığının belirlenmesinde şirketler bağlı ortaklık ve iştirakleriyle birlikte dikkate alınır. Bağlı ortaklıkları ve iştirakleri bulunan şirketlerde; aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı bakımından ana ortaklık ve bağlı ortaklığa ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin toplamı (varsa grup içi işlemler yok edilir), çalışan sayısı bakımından ise ana ortaklık ve bağlı ortaklığın son iki yıla ait ortalama çalışan sayılarının toplamı dikkate alınır. İştirakler açısından, iştirake ait söz konusu kalemler şirketin iştirakteki hissesi oranında dikkate alınır.

7) Ekler

Bu Karara ekli (I) ve (II) sayılı listelere aşağıda yer verilmiştir.

(1) SAYILI LİSTE

1) 6362 sayılı Kanun uyarınca Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi şirketlerden;

- a) Yatırım kuruluşları,
- b) Kolektif yatırım kuruluşları,
- c) Portföy yönetim şirketleri,
- ç) İpotek finansmanı kuruluşları,
- d) Varlık kiralama şirketleri,
- e) Merkezi takas kuruluşları,
- f) Merkezi saklama kuruluşları,
- g) Veri depolama kuruluşları,
- ğ) Derecelendirme kuruluşları,
- h) Değerleme kuruluşları,

1) Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören veya işlem görmeleri amacıyla Sermaye Piyasası Kurulunca onaylanmış geçerlilik süresi bulunan *izahname veya ihraç belgesi* bulu-

nan anonim şirketler,

i) Bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmemekle birlikte halka arz edilmeksizin pay hariç sermaye piyasası aracı ihraç eden (ihraç ettikleri sermaye piyasası araçlarının itfa edildiği hesap döneminin sonuna kadar) veya bu amaçla Sermaye Piyasası Kurulunca onaylanmış geçerlilik süresi bulunan ihraç belgesi olan anonim şirketler.

2) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun düzenleme ve denetimine tabi şirketlerden;

- a) Bankalar,
- b) Derecelendirme kuruluşları,
- c) Finansal holding şirketleri,
- ç) Finansal kiralama şirketleri,
- d) Faktoring şirketleri,
- e) Finansman şirketleri,
- f) Varlık yönetim şirketleri,

g) Finansal holding şirketlerinde ve bankalarda 5411 sayılı Kanunda tanımlandığı şekliyle nitelikli paya sahip olan şirketler, ğ) Tasarruf finansman şirketleri.

3) 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında faaliyet göstermekte olan sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri.

4) Borsa İstanbul piyasalarında faaliyet göstermesine izin verilen; yetkili müesseseler, kıymetli madenler aracı kurumları, kıymetli maden üretimi veya ticaretiyle iştigal eden şirketler.

5) 10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa göre kurulan lisanslı depo işletmeleri ile 11/8/1982 tarihli ve 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanununa göre kurulan umumi mağazalar.

6) 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun uyarınca Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi şirketlerden;

a) Aşağıdaki hak veya lisanslardan en az ikisine sahip olan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar:

- Karasal ortamdan ulusal televizyon yayını yapma hakkı.

- Uydur televizyon yayın lisansı.

- Birden fazla ile yönelik olarak kablolu televizyon yayın lisansı.

b) İnternet ortamında isteğe bağlı yayın hakkına sahip olan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar. (1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 6.4.2024 R.G. tarihli 8313 s. Cumhurbaşkan Kararı ile değiştirilmiştir.)

7) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan lisans, sertifika veya yetki belgesi alıp bu Kurum düzenlemelerine tabi olarak faaliyet gösteren ve söz konusu düzenlemeler uyarınca bağımsız denetim yükümlülüğü bulunan şirketler. (1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 6.4.2024 R.G. tarihli 8313 s. Cumhurbaşkan Kararı ile eklenmiştir.)

8) 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun uyarınca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının düzenleme ve denetimine tabi ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşları. (1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 6.4.2024 R.G. tarihli 8313 s. Cumhurbaşkan Kararı ile eklenmiştir.)

9) 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında faaliyet gösteren kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları. (1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 6.4.2024 R.G. tarihli 8313 s. Cumhurbaşkan Kararı ile eklenmiştir.)

(II) SAYILI LİSTE

(1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 6.4.2024 R.G. tarihli 8313 s. Cumhurbaşkan Kararı ile değiştirilmiştir.)

1) Çağrı merkezi şirketleri hariç olmak üzere, 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu ve 6102

sayılı Kanununun 1525 inci maddesi kapsamında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu düzenleme ve denetimine tabi olan şirketler.

2) Gayri faal olan veya faaliyetleri geçici olarak durdurulan veya iptal edilmiş olan (gerekli ana sözleşme değişiklikleri ve benzeri prosedür işlemleri henüz gerçekleştirilmemiş olanlar dâhil) iştirak ve şirketler hariç olmak üzere, TMSF'nin iştirakleri ile mülga 4389 sayılı Bankalar Kanunu ve 5411 sayılı Kanun kapsamında TMSF tarafından denetimi ve yönetimi devralınan şirketler.

3) Sermayesinin en az %50'si belediyelere ait olan şirketler."

BOBİ-KÜBİ (KOBİ) durumunda ki firmalar için bağımsız denetim şartları her geçen gün kapsamı genişletecek şekilde yapılmaktadır. Dolayısı ile mevzuat düzenlemeleri kapsamında oldukça geniş yer verilen denetim alanının milli ve yerli denetim şirketleri nezdinde gerçekleşmesinin gerekliliği açıktır. Bu girişimciliğin ilgili tüm taraflara fayda ve kazanç getireceği kanaatindeyiz.

Önemli bir konu KAYİK (Kamu Yararını İlgilendiren Kurumlar)' lerin denetiminin bu milli denetim şirketi aracılığı ile denetlenebilmesi için devlet desteğinin ve yasal düzenlemelerin sağlanması zorunluluğudur. Yukarıda diğer maddelerde belirttiğimiz üzere devlet desteği girişimciliğin ilk aşamasında karşılaşılan zorlukların aşılması, güvenliği ve koordinasyonu bakımından önemli bir katkı olacaktır.

5.Meslek Mensuplarının Karbon Vergisi ve Sürdürülebilirlik Raporlarında Rolü

18.Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu 03-07 Mart 2024 tarihleri arasında Kıbrıs'da yapıldı. Sempozyumun ana teması Bilim ve Düzenleme Kurulu tarafından "Dijital Dönüşüm ve Sürdürülebilirlik Raporlaması" olarak belirlenmiş. İş dünyasını küresel düzeyde etkileyen dijital dönüşüm olgusu ve sürdürülebilirlik ana teması altında ortaya çıkan yeni yaklaşımlar iş yapış şekillerini değiştirmektedir. Muhasebe meslek mensupları bu değişimde kritik bir rol

oynamaktadır. Bunun bir göstergesi olarak son dönemde tıpkı finansal raporlama standartları gibi sürdürülebilirlik standartları yayınlanarak muhasebecilere yeni bir görev verilmiştir. 18. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu'nda tüm bu gelişmeleri farklı yönleriyle ele alınmıştır. Sempozyumda sunulan bildireler için İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının sitesi ziyaret edilebilir. Kaynaklarda bu sayfanın linki paylaşılmıştır. Bu sempozyumda dikkati çeken sürdürülebilirlik raporları ve karbon emisyonu vergisi konusudur. 01.01.2025 ve 01.01.2026 tarihlerinde bu konular yürürlüğe girecektir. Düzenleme raporlama için uzmanlık gerektiren bu konuda milli bağımsız denetim şirketlerine bir görev alanı daha açmaktadır.

6.BRİCS Ülkelerinde Denetim ve Dünya' da Denetim Savaşları

13.09.2024 tarihinde Anadolu Ajansında yayımlanan habere göre (Haber linki kaynaklar bölümündedir);

“Çin, büyük miktarda borca girerek iflas eden gayrimenkul şirketi Evergrande'nin hesaplarının denetimindeki hatalar nedeniyle uluslararası mali müşavirlik ve bağımsız denetim şirketi PricewaterhouseCoopers'a (PwC) para ve men cezası verdi.

Maliye Bakanlığında yapılan açıklamada, PwC'nin Çin birimi PwC Zhong Tian'a 441 milyon yuan (62,2 milyon dolar) para ve 6 ay faaliyetlerinden men cezası verildiği belirtildi.

Açıklamada, şirketin, 2018-2020 yıllarında yaptığı denetimlerde Evergrande'nin hesaplarındaki sahtelikleri ve şirketin gerçek mali görünümü tespit etmekte başarısız olduğu ve bu yüzden yantılcı bir denetim görüşü bildirdiği ifade edildi.

Şirkete, hesap denetimlerinden 2018 yılında elde ettiği gelirin 5 katı, 2019 ve 2020 yıllarında elde ettiği gelirin 10 katı tutarında para cezası verilirken bu Çin'de bugüne dek bir mali müşavirlik ve bağımsız denetim şirketine yönelik en ağır yaptırım oldu.

Öte yandan şirket, Çin'de faaliyetlerinden 6 ay men edilirken, Evergrande'nin denetimlerini yapan Guancou şehrindeki ofisinin iş lisansı

iptal edildi.

Merkezi Çin'in Şanghay şehrinde bulunan PwC Zhong Tian, Ocak 2023'te ihtilaflar nedeniyle sözleşmesini sonlandırmadan önce 10 yıldan fazla süre batık emlak devinin hesap denetimlerini üstlenmişti.

Aldatıcı bilançolarla usulsüz borç tahvilleri

Çin'in en büyük inşaat ve emlak şirketlerinden Evergrande, Covid-19 döneminde gayrimenkul sektöründe yaşanan düşüşün ardından giderek derinleşen bir borç krizine girmişti.

Toplam borç yükümlülüğü 300 milyar doları aşan şirket, vadesi geldiği halde ödeyemediğinden borçları için temerrüde düşmüştü. Alacaklıların Hong Kong'da açtığı davada mahkeme, borçların ödenmesi amacıyla şirket varlıklarının tasfiyesine karar vermişti.

Borç problemlerine ek olarak şirket hakkında düzenleyici kurumlar ve adli makamlarca soruşturma başlatılmış, Yönetim Kurulu Başkanı Hui Ka Yan, adli gözetim altına alınmıştı.

Çin Menkul Kıymetler Düzenleme Komisyonu (CSRC), Evergrande'nin ana iştiraki Hengda Gayrimenkul Grubu'nun batışa giden süreçte mali bilançolarında gelir ve karlılığını olduğundan daha fazla rapor ederek usulsüz borç tahvilleri çıkardığının tespit edildiğini bildirmişti.”

“Çinli kuruluşların denetimini yapan firmalara yasak” başlıklı haber aşağıdaki gibidir (<https://www.dunya.com,24.01.2024>)

“ABD'de Çin kökenli halka açık firmaları denetleyen beş büyük denetim firmasının Çin şubelerine görev yapma yasağı geldi. Karar, bir süredir şirket satın almalarıyla ilgili talep ettiği bilgileri denetim firmalarından sağlayamayan ABD Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SEC) başvurusu üzerine alındı.

SEC'in bilgi taleplerine yanıt vermedikleri gerekçesiyle aralık ayı başında şikayet edilen beş büyük finansal denetim firmasının Çin şubelerine Amerikan idare mahkemesinden görev yapma yasağı geldi. Aralarında Deloitte Touche Tohmatsu, Ernst & Young Hua Ming, KPMG Huazhen, Pricewaterhouse Coopers Zhong Tian ve BDO China Dahua'nın da bulunduğu ve bü-

yük denetim firmalarının Çin şubeleri olarak faaliyet gösteren beş finansal denetim firması bir süredir temsil ettikleri kuruluşların muhasebe kayıtlarında usulsüzlük şüphesiyle SEC tarafından gözetim altında tutuluyordu. Aralarında Petro China'nın da bulunduğu ABD'de halka açık dokuz Çin kökenli firmanın özellikle şirket satın alma ve birleşmelerle ilgili işlemleri konusunda SEC'in denetim firmalarından talep ettiği bilgilere ulaşamaması sonucu 3 Aralık 2013 tarihinde adli işlem başlatılmıştı. İdare mahkemesi kararında yolsuzluk soruşturmasının yürütülmesi açısından gerekli olan belgeleri SEC'e ilemedikleri için denetim firmaları kusurlu bulunurken adı geçen firmalar Çin kanunlarının bu tarz bir bilgi paylaşımına izin vermediği şeklinde savunma yaptı."

Türkiye' de son yıllarda Çin kökenli şirketlerin yatırımları artmaktadır. Zaten hale hazırda dış ticaret hacmimizin en yüksek olduğu ülke Çin' dir. Bu yatırımların, ticaretin güvenli bir şekilde gelişmesi yine milli bağımsız denetim şirketinin uluslararası mevzuata hakim varlığı ile garanti altına alınacaktır.

TÜRMOB tarafından çıkarılan Bilanço Dergisinin Temmuz 2010 sayısından anlaşıldığına göre Çin Xiamen Ulsal Muhasebe Enstitüsü yetkililerinin TÜRMOB' u ziyaret ettiğini öğreniyoruz. Haber şöyle;

"Çin Halk Cumhuriyeti Xiamen Ulusal Muhasebe Enstitüsü (XINAI) yetkilileri TÜRMOB' u ziyaret ederek, muhasebe eğitimi ve öğrenimi ile ilgili deneyim ve bilgi paylaşımında bulundu. XINAI, ileri muhasebe ve denetim eğitimi, kamu maliyesi ve vergi, iş idaresi alanlarında öğretim ve araştırma gerçekleştiren akademik bir kuruluş.

Çin Xiamen Ulusal Muhasebe Enstitüsü heyetini kabul eden TÜRMOB Genel Başkanı Masum Türker, Türkiye'de muhasebe mesleğinin örgütlenmesi, çalışma koşulları, mesleğe kabul şartları, mesleki örgütlenme konularında bilgi vererek, "Bizim mesleğimiz özerk bir meslektir, kendi kendini yönetmesi gerekmektedir. Devletin yönetiminde değil, devletin gözetiminde olmalıdır."

25.07.2018 tarihli habertürk.com haberinden bir haber;

"Çin'in en büyük denetim ve danışmanlık ağı Reanda International Türkiye pazarına giriyor" başlıklı haberden anladığımıza göre; "Denetim, vergi, danışmanlık ve yatırım danışmanlığı alanlarında uzman, aynı zamanda dünyanın en büyük yirmi ağundan bir olan Reanda International, Türkiye'de Reanda Turkey markasıyla, küresel bilgi birikimini Türk iş dünyasının hizmetine sunuyor"

Dünyada 31 ülkede üyesi, 60 ülkede temsil ofisi bulunan küresel denetim, vergi ve danışmanlık ağı Reanda International, Reanda Turkey markasıyla yerel pazara giriş yaptı. Bağımsız denetim, danışmanlık, vergi, hukuk ve mali müşavirlik, yatırım ve birleşme-satın alma alanlarında hizmet sunacak olan Reanda Turkey, sektörde kısa sürede ilk 10'a girmeyi hedefliyor. Yeni yapılanmada Türkiye Yönetici Ortağı Bora Akgüngör olurken, Tayfun Zaman, Dr. M. Fevzi Toksoy ve Dr. Mehmet Ali Demirkaya kurucu ortaklar olarak görev alıyor.

Ağın yeni bir üyesi olmalarına rağmen Reanda International'ın büyüme stratejisinin önemli parçası olduklarını ifade eden Yönetici Ortak Bora Akgüngör, Reanda Turkey ağının "Avrupa Strateji Çalışma Grubu" ve "Yeni İpek Yolu Projesi (Belt and Road Initiative – BRI) Görev Gücü" kurucu üyeleri arasında davet edilmelerini Türkiye'nin büyük ve dikkat çeken potansiyeline bağlıyor.

Reanda International küresel ağının Avrupa Bölge Başkanlığını hedefleyen Reanda Turkey, ayrıca Çin ve Türkiye arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinde güvenilir bir iş ortağı olarak, kamu ve özel sektör kuruluşlarına hizmet sunacak.

GÜÇLÜ KÜRESEL EKONOMİLER REANDA AĞINDA BİR ARAYA GELİYOR

Yakın gelecekte dünyanın en büyük ekonomisi olması beklenen Çin tarafından, denetim, vergi ve danışmanlık alanında hizmet vermek ve uluslararası rekabeti güçlendirmek için kurulan Reanda International küresel ağı, farklı ülkelerde yerel olarak faaliyet gösteren şirketlerin katılımıyla büyüyor.

Reanda International ağına üye olan şirketler arasında gerçekleşen bilgi, beceri ve iş olanakla-

rının paylaşımı, üye şirketlerin yerel pazarlara hâkim olma avantajlarını kullanarak uluslararası ve yerel müşterilere küresel ölçekte kaliteli hizmetler sunmasını sağlıyor.

Türkiye'nin Reanda International için en önemli pazarların başında geldiğine dikkat çeken Reanda Turkey Yönetici Ortağı Akgüngör, "Türkiye, dünyanın en büyük on yedinci ekonomisi olarak, Yeni İpek Yolu Projesi gibi küresel ekonomiyi derinden etkileyecek atılımlardan faydalanma potansiyeli en yüksek ülkedir. Reanda Turkey ekibi ise ülkemizin bu potansiyele ulaşmasında etkin bir araç, bir kaldıraç olmak için çalışmaktadır." dedi.

KÜRESEL BİLGİ BİRİKİMİ, SEKTÖRE TAZE KAN OLACAK

Rekabetin yoğun olarak yaşandığı bir sektörde, farklı kültürden doğan yepyeni bir küresel ağın sunacağı hizmet anlayışı ve çeşitliliğin, sektöre taze kan olacağını ifade eden Akgüngör, "Doğu ve Batı iş dünyasının buluştuğu, iş yaptığı ve alternatif çözümlerin üretileceği bir ofis olacağımızı düşünüyoruz. Genç bir küresel ağın parçası olmak, rekabette bizleri daha güçlü kılacaktır." dedi.

Başta Çin, Japonya ve Güney Kore olmak üzere Asya kıtasında son 50 yılda yakalanan büyüme, finansal ve ticari yaşamda doğuya kayan bir dönüşüme neden oluyor. Türkiye'nin bu dönüşümde ortaya çıkan fırsatları değerlendirerek, hak ettiği payı alması gerektiğini kaydeden Akgüngör, sözlerini şöyle tamamladı: "Doğu ile entegrasyonda, ülkemizin her alanda kuracağı güçlü iş birlikleri ile bu bütünleşme, daha sağlıklı ve verimli olacaktır. Bu anlamda Çin'in denetim ve danışmanlık alanındaki en güçlü küresel ağının ülkemizde temsil edilmesi Asya ile geliştirilecek ilişkilerde önemli rol oynayacaktır."

İlgili şirketin internet sayfasında Çin Masası ismi ile açılan bölümünde ise Reanda Turkey Çin Masası Müdürü Jilian Ma'nın şu şekilde ki açıklaması yer almaktadır;

"Çin'in hızlı ekonomik gelişimi ile çok uluslu şirketlerin küresel yatırımı için önemli bir stratejik pazar haline geldi. Aynı şekilde, birçok Çin merkezli şirket, uluslararası pazara girmek için fırsatlar arıyor. Artan pazar talebine cevap olarak,

Reanda Network, Çin'deki veya global pazardaki bu şirketlerin başarılı yatırım ve büyümeleri için teknik destek sağlayabilecek olan Çin Destek Ekibi Programı'nı başlattı.

Reanda Çin Destek Ekipleri, Çin'in muhasebe standartları ve düzenlemeleri hakkında kapsamlı bilgi sahibi profesyoneller tarafından desteklenmektedir. Çin Destek Ekipleri, profesyonel kurumsal danışmanlık şirketinin bir parçasıdır. Çin üye firmamızla kurulan yakın bağ ile, tüm Çin Destek Ekipleri, Çin odaklı çalışmalara hizmet etmek, kültürel farklılıkların önüne geçmek ve Reanda müşterilerine profesyonel hizmetler sunmak adına yeteneklerimizi güçlendirdiğimiz platformla bağlantılı hareket eder."

Bu üç haberden anlaşılacağı üzere çağımız çok kutuplu dünyaya dönüşürken ekonomide de dengelerin değiştiği, ekonominin Asya'ya doğru kayması gerçeği ile bizim gibi ülkeler açısından yeni imkanların oluşacağı görülmektedir. Tek kutuplu dünyadan çok kutuplu dünyaya doğru evrilirken Dünya jeopolitiği, denetimde bundan nasibini almaktadır. Değişimin getirdiği çıkar çatışmaları denetim sektöründe de kendisini göstermektedir.

Türkiye'ye düşen, ben varım diyerek dünya ekonomisinde varlığı hissettiren denetim ayağında da varlığını göstermek olacaktır. Büyüklerin temsilciliğini alarak bu işleri yapmaktansa, kendi milli bağımsız denetim şirketini Türkiye'nin ve Dünyanın hizmetine sunmak çok boyutlu fayda sağlayacağı kanaatindeyiz.

Türkiye'de aktif görev yapan denetim şirketleri listesine bakıldığında 32 adet aktif, 39 adet faaliyeti iptal edilen şirket listelenmiştir (BDDK). Kayıtlı şirketlerden aktif olanlar toplam sayıdan daha azdır. Anlaşıyor ki, bu kadar önemliyken bu işler, çokta sağlıklı yürümektedir Türkiye'de denetim işi. TÜRMOB ve devletin öncülüğüne ve desteğine ihtiyaç vardır ve şarttır.

7.Piyasaya ve Tarafllara GÜVEN Verilmesi Lazım, Bu Güven Milli Bağımsız Denetim Şirketi Aracılığı İle Verilebilir

Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümünde Araştırma Görevlisi Rabia Yılmaz' ın "TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN VERGİ İDARESİNİN İŞLEM VE UYGULAMALARINA OLAN GÜVENİN KORUNMASI İLKESİ" konulu yüksek lisans tezi kitap haline getirilmiş. Kitabın tanıtım bülteninde;

"Güvenin korunması ilkesi (Vertrauensschutzprinzip- the principle of protection of confidence), vergi idaresinin işlem ve/veya uygulamalarıyla vergi ödevlisinde güven temeli oluşturduğu durumlarda söz konusu güven temeline istinaden tasarruflarda bulunan vergi ödevlisinin iyiniyetini koruyan ilkedir. Yasa hükümleri veya düzenleyici hükümlerde açıklık yoksa ve özellikle idareye takdir yetkisi verilmiş bir durum söz konusu ise vergiye tabi kişinin güveninin korunması, vergilendirilmiş kişinin iyiniyetiyle bağlantılı hale gelecektir. İlke, anayasal temellerini hukuk devleti ilkesi (Anayasa -AY- md.2) ile demokrasi ilkesinden (AY Başlangıç metni, AY md.5 ve AY md.13) almaktadır.

Eserde Türk Hukuku bakımından vergi idaresinin işlem ve/veya uygulamalarına olan güvenin korunması ilkesinin gelişim süreci, hukuki temelleri, amaçları detaylı bir şekilde ele alındıktan sonra ilkenin uygulanabilirlik koşulları somutlaştırılarak incelenmiştir."

Yine Pamukkale Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü öğretim üyesi Doç.Dr. İsmail Kitapçı' nın "Bir Sosyal Sermaye Bileşeni Olarak Güven Kavramı ve Vergi Etiğine Etkisi" konusunda ki çalışması kitap haline getirilmiştir. Kitap açıklamasında;

"Ödemek ya da ödememek: Son yıllarda vergi uyumu (tax compliance) literatüründeki temel soru değişmiştir. Günümüzde "insanlar neden vergi kaçıır?" sorusunun yerini "insanlar neden vergi öder?" sorusu almıştır. Artık verginin ödenmesi konusuna sadece devletin denetim ve cezai yaptırımları gibi caydırıcı yöntemlerle yaklaşmak yerine, sosyal psikolojik unsurların da

vergi uyumu sorununun çözümünde kullanılması gerçeği ortaya çıkmıştır. Bu noktada vergi etiği ve vergi psikolojisi kavramları kullanılarak vergi yükümlülerinin vergi ödeme davranışında bulunurken ne tür bir içsel motivasyonla hareket ettiği daha iyi anlaşılabilir"

Denetim ve güvence raporlarının hazırlandığı Türkiye ve Dünya koşullarında bahsettiğimiz konu güvence raporları değildir. Ya da vergi ödeme ile ilgili bir konu ile de sınırlandırılmaz. Yatırımcı, girişimci, işveren, işçi, devlet, meslek mensubu ve diğer tarafların güven duyabilecekleri ekosistemin oluşturulmasıdır. Güvenin tesis edilmesi için idealist girişimci, idealist kadrolar ile idealist bir program uygulanmalıdır. Milli bağımsız denetim şirketi projesi makale başından beri ifade ettiğimiz gibi tüm tarafların ortak çalışması ile başarıya ulaşabilir.

Sonuç

14.02.2011 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu' nun üçüncü bölümü Denetleme konusunda ki maddeleri içermektedir. 6102 Sayılı yeni TTK daha taslak halindeyken başlayan tartışmalar hali hazırda devam etmektedir. İlgili kanunda milli denetim şirketlerini destekleyen düzenlemelere gidilmeli. Yabancı denetim şirketlerinin önünü açan maddeler kaldırılmalıdır.

Bu yazıda milli denetim şirketi gerekliliği incelenmiştir. Bu yapılırken; ilk önce Türkiye'nin gerçeği, mesleğin gerçeği, Türkiye ekonomisinin vergi, muhasebe ve denetim konusunda ki ihtiyaçları ve her yönüyle elinde ki kaynakları değerlendirilmiştir. Sonra BRİCS süreci dikkate alınarak dünya da ki denetim konusunda ki gelişmeler ve çatışmalar incelenmiş, Türkiye' ye yeni imkanların açıldığı değerlendirilmiştir. Tam zamanı olduğunu değerlendirdiğimiz Milli Bağımsız Denetim Şirketi her yönü ile hem fırsat, hem de gerekliliktir. Çin deneyiminden faydalanarak "**Türk Destek Ekibi Programı**" başlanabilir. Böylece uluslararası Türk yatırımlarının desteklenmesinde milli bağımsız denetim şirketi önemli bir rol üstlenebilir.

Milli bağımsız denetim şirketi girişim özel-

likle gençlerimizden başlayarak bizlere, her yaştan meslektaşına büyük bir umut olacaktır. Meslek tarihimizde devrim niteliğinde bir adım atılmış olacaktır. Bu başarılabilir, sahibi devletimiz ve milletimiz olacaktır.

<https://etikblog.com/yolsuzluklar-tarihinde-kisa-bir-gezinti-puslu-isler-atlasi/>

KAYNAKÇA

Erdoğan, S., & Solak, B. (2016). Türkiye’de şeffaflık raporları ve bağımsız denetim sektörüne yönelik ampirik bir çalışma. Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2), 175-195

<https://www.bddk.org.tr/Kurulus/Liste/84>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-file/21732>

<https://www.luca.com.tr/Upload///2WeBw-NEr/UAVU/WboVRkaaYzOnfPj.pdf>

<https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2024-41.aspx>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/04/20240406-6.pdf>

<https://izm.o.tr/Haberler/Detail/20240301174100/18-Turkiye-Muhasebe-Standartlari-Sempozyumu-Programi>

<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/cin-e-vergrandenin-hesap-denetimlerindeki-hatalar-nedeniyle-pwcyerekor-ceza-verdi/3329461>

https://www.dunya.com/dunya/cinli-kuruluslarin-denetimini-yapan-firmalara-yasak-haberi-235688#google_vignette

<https://www.haberturk.com/cinin-en-buyuk-denetim-ve-danismanlik-agi-renda-international-turkiye-pazarina-giriyor-2074945-ekonomi>

<https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/av-rasyadan/bakude-turk-devletleri-ekonomi-forumu-duzenlendi/66337b-140c4611fe425a640f>